

Савульчак В.
магістрантка II курсу
спеціальності 014 Середня освіта (Географія)
Науковий керівник – викл. Гулик С.В.

ПРИРОДНІ ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЯ АНТРОПОГЕННИХ ЛАНДШАФТІВ ГУСЯТИНСЬКОЇ СЕЛИЩНОЇ ОТГ

Гусятинська селищна громада – об'єднана територіальна громада Тернопільської області з адміністративним центром у селищі міського типу Гусятин. Громаду створено 15 липня 2015 року. Відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України № 482-р від 22 квітня 2020 року «Про затвердження перспективного плану формування територій громад Тернопільської області», до території Гусятинської ОТГ увійшло 5 сільських рад Гусятинського району (Личковецька, у складі якої є с. Трибухівці, Самолусківська, Городницька, Постолівська та Сидорівська, у складі якої є с. Шидлівці) та 4 сільські ради Чортківського району Тернопільської області (Коцюбинчицька, у складі якої є с. Зелена, Кривеньківська, у складі якої є с. Васильків, Босирівська та Сокириницька).

Відповідно до постанови Верховної Ради України від 17 липня 2020 року (набрала чинності 19 липня 2020 року) «Про утворення та ліквідацію районів», було ліквідовано Гусятинський район як адміністративно-територіальну одиницю. Відповідно до даної постанови територія Гусятинської територіальної громади віднесена до новоутвореного Чортківського району Тернопільської області [1].

Таблиця 1

Адміністративний склад Гусятинської селищної ОТГ [3]

№ п/п	Населені пункти	Площа території населеного пункту, км ²	Відстань до адміністративного центру, км доріг	Кількість населення
1	смт Гусятин	8,23	-	6824
2	Суходіл, Боднарівка	1,14	6,8	642
3	Вільхівчик	1,18	5	566
4	Личківці, Трибухівці	3,85	10	1737
5	Постолівка	2,81	18	1206
6	Городниця	3,94	14	1400
7	Самолусківці	1,52	14,3	823
8	Сидорів, Шидлівці	2,68	12	1095
9	Коцюбинчики, Зелена	2,09	32,2	551
10	Сокиринці	1,27	37,5	184
11	Кривеньке, Васильків	2,35	25,0	599
12	Босири	0,88	35,7	118

Територія Гусятинської ОТГ розташована на Подільському плато, основу якого становить Волино–Подільська височина, що має хвилясту поверхню.

Абсолютна висота над рівнем моря – 300–400 метрів.

У північно–східному напрямку через район проходить Товтровий кряж, або, як його називають, гори Медобори – унікальний заповідник.

Географічне положення є досить вигідним. Його розміщення в західній частині правобережного степу в зоні з родючими ґрунтами і достатнім зволоження сприяє розвитку сільськогосподарського виробництва і різноманітних галузей промислового виробництва.

В геологічній будові території Гусятинської ОТГ беруть участь осадові породи верхнього протерозою, палеозою та кайнозою, які залягають на докембрійському кристалічному фундаменті. Порооди цього фундаменту розміщені на глибині 1500 метрів і ніде на поверхню району не виходять

Основними елементами рельєфу є Тернопільське плато і Товтровий кряж (Медобори). Тернопільське плато – це найбільш рівнинна частина району і області, відносні висоти якої не перевищують 50–60 метрів.

Взаємодія кліматотворчих факторів (сонячної радіації, циркуляції атмосфери та рельєфу місцевості) зумовлює формування на території Гусятинської ОТГ помірно-континентального клімату з нежарким літом, м'якою зимою і достатньою кількістю опадів [6].

Найбільшою рікою Гусятинської ОТГ є Збруч із притоками Гнила і Тайна. Вона протікає з півночі на південь по межі з Хмельницькою областю від села Мала Лука до Гусятин, Сидорова. Приблизно до Гусятин долина Збруча коритоподібна шириною – 1-1,2 км, а нижче – каньйоноподібна і звужується. Ширина русла в середньому – 25 м, глибина – до 2,5 м.

Аналізуючи ґрунтовий покрив ОТГ можемо сказати, що він сформувався під впливом ґрунтоутворюючих порід, рельєфу, клімату, рослинного покриву та господарської діяльності людини.

Ґрунтовірними породами є леси і лесоподібні суглинки, вапняки, глини, алювіальні відклади. На них в умовах рівнинного рельєфу, помірно-континентального клімату та лісостепової рослинності утворились лісостепові опідзолені (ясно-сірі, сірі, темно-сірі ґрунти та чорноземи опідзолені).

Займаючи проміжне положення між Західною і Східною Європою, флора району дослідження об'єднує в собі відповідно західноєвропейські та східноєвропейські елементи. Тут особливо численно представлені степові, неморальні, європейські та бореальні види. Територія ОТГ лежить у зоні широколистяних лісів і вкрита різноманітною рослинністю. Тут росте понад 1100 видів вищих спорових і насінних рослин. Багатство видового складу рослинного світу району зумовлено положенням Тернопільської області між Карпатами і Поліссям. Найчисельнішими тут є лісові і степові види [5].

Проаналізувавши природні умови, історико-географічні особливості зміни природи під впливом людини, можна стверджувати, що протягом двох останніх століть агроландшафти стали домінуючими в межах Гусятинської ОТГ. Окрім сільськогосподарських, наявні також лісові антропогенні, водні антропогенні, селитебні, промислові, дорожні, рекреаційні, белігеративні [2].

Список використаних джерел

1. Атлас адміністративно-територіального устрою Тернопільської області. URL: <https://atu.decentralization.gov.ua/?fbclid=IwAR17EYDdn9NkUHooNtTetQ1XQ1h6q4yma7AOR8N01DF1-9g7NmjXijwzLs#atlas>.
2. Денисик Г. І. Антропогенне ландшафтознавство: навчальний посібник. Частина I. Глобальне антропогенне ландшафтознавство. Вінниця: ПП «ТД «Едельвейс і К», 2012. 336 с.
3. Гусятинська громада. Тернопільська область, Чортківський район. URL: <https://hsr.gov.ua/pasport-17-26-00-19-03-2020/>.
4. Навчально-краєзнавчий атлас Тернопільської області // за ред. Кравчука Я. С. Л.: ВФ Афіша, 2000, 24 с.
5. Природа Тернопільської області / за ред. К. І. Геренчука. Львів: Вища шк., 1980. 152 с.
6. Природні умови та ресурси Тернопільщини / наук.ред.: М. Я. Сивий, Л. П. Парик. Тернопіль: Терно-граф, 2011. 512 с.

Хома О.

*магістрантка II курсу
спеціальності 106 Географія.
Науковий керівник – викл. Гулик С. В.*

СУЧАСНІ НАПРЯМКИ ДОСЛІДЖЕНЬ АНТРОПОГЕННИХ ЛАНДШАФТІВ ЗАХІДНОГО ПОДІЛЛЯ

Серед нових напрямів розвитку ландшафтознавства на теренах Західного Поділля та й в Україні загалом, започаткованих у другій половині ХХ ст. – меліоративне ландшафтознавство, геофізика ландшафтів, геохімія ландшафтів, ландшафтна екологія та інших, на початку ХХІ ст. найбільш активно розвивається антропогенне ландшафтознавство. Антропогенне ландшафтознавство в Україні завершило перший етап свого розвитку, результатом якого є не лише відомі теоретичні напрацювання [1, 2, 3, 4, 6] і детальне пізнання окремих класів антропогенних ландшафтів [3, 7, 8], але й формування нових перспективних напрямів їх досліджень. Це значно вищий рівень, другий етап пізнання антропогенних ландшафтів України, основний розвиток якого припадає на першу половину ХХІ ст. Серед нових і перспективних напрямів досліджень антропогенних ландшафтів в Україні виокремлюються такі:

– дослідження парадинамічних і парагенетичних взаємозв'язків між ландшафтними комплексами як натуральних, так і уже виділених й частково пізнаних класів антропогенних ландшафтів, зокрема – селитебних і промислових, селитебних і дорожніх, сільськогосподарських й лісових антропогенних, сільськогосподарських й дорожніх, тафальних і селитебних та інших. Динаміка ландшафтів – один з найменш опрацьованих розділів ландшафтознавства. Ще менше публікацій з динаміки антропогенних ландшафтів;

– пізнання процесів взаємодії ландшафтно-інженерних та ландшафтно-техногенних систем з довкіллям, особливо у просторово-часовому аспекті. Часто упродовж життя лише одного покоління людей ландшафтно-інженерні